

Innhold

Forord	5
Innledning: beslutningslandskapet i barnevernet	15
<i>Øivin Christiansen og Bente Heggem Kojan</i>	
Oppbyggingen av boka	16
Kapittel 1	
Å fatte beslutninger i barnevernet	19
<i>Bente Heggem Kojan og Øivin Christiansen</i>	
Kompleksiteter ved barnevernets beslutningstaking	20
Vitenskapelig kompleksitet	21
Normativ kompleksitet	23
Menneskelig kompleksitet	25
Systemkompleksitet	28
Barnevernarbeideren som bakkebyråkrat	30
En modell for å forstå barnevernets arbeid med beslutninger	32
Refleksjonsspørsmål	33
Kapittel 2	
Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger	34
<i>Oda Krogh Læret og Marit Skivenes</i>	
Introduksjon	34
Barnets beste og barnevern	36
Deliberativ teori – en teori om begrunnelser	38
Har berørte parter blitt inkludert?	39
Innhenting av relevant informasjon, kunnskap og evidens	41
Tid til deliberasjon og refleksjon	43
Har det vært mulighet for åpenhet og innsyn i prosessen?	44
Avsluttende bemerkninger	45
Refleksjonsspørsmål	47

Kapittel 3**Kunnskapens makt i beslutninger** . . . . . 48*Nicole Hennem*

Innledning	48
Teori og barnevernet	49
Valg og analysemetode av en sak	51
En mor og hennes datter	53
Teorier som begrensede forståelser	58
For en etisk bruk av teorier	60
Avsluttende refleksjoner og spørsmål	61

Kapittel 4**Beslutninger i meldingsarbeidet** . . . . . 62*Bente Heggem Kojan, Edgar Marthinsen og Øivin Christiansen*

Å melde bekymring om et barn til barnevernet	62
Beslutningsprosessen i arbeidet med meldinger	64
«Førmeldingsfasen»	66
Utviklingen av meldinger til barnevernet	66
Beslutningsvalget i meldingsarbeidet: henlegge eller undersøke?	68
Samarbeidsmodus	70
Risikomodus	70
Beredskapsmodus	70
Hvorfor meldes det stadig mer til barnevernet?	71
Barnevern som sosial investering	71
Mindre støtte fra familie og nettverk	72
Økt migrasjon	72
Media	72
Økte ressurser til barnevernet	73
Å utvikle arbeidet med meldinger	73
Refleksjonsspørsmål	75

Kapittel 5**Beslutninger i undersøkelsesarbeidet** . . . . . 76*Per Arne Rød og Inger Kristin Heggdalsvik*

Andrej og hans familie	76
Undersøkelsens ulike beslutningsutfall	77
Oppstart av undersøkelsen	78
Metoder for undersøkelsesarbeidet	81
Kunnskap om bruk av ulike typer metoder i undersøkelsen	83
Begrensninger og muligheter med ulike metoder	85
Manglende sammenheng mellom undersøkelse og beslutning	86
Utfordringer i undersøkelsesarbeidet	87
Transnasjonale utfordringer	87
Utfordringer når barnevernlov møter barnelov	88

Særlig krevende saksområder	88
Veien videre – er det mulig å si noe om hva som er god metodikk for undersøkelsesarbeid?	89
Refleksjonsspørsmål	91

Kapittel 6

Beslutninger om hjelpetiltak i hjemmet 92

Øivin Christiansen og Bente Heggem Kojan

Hjelpetiltak i ulike beslutningskontekster	92
Når skal det settes inn hjelpetiltak?	94
Er det grenser for når barnevernet skal sette inn hjelpetiltak?	95
Hvilke hjelpetiltak?	97
Tendenser i hjelpetiltaksbruken	100
Samarbeid og forhandlinger om hjelpetiltak	100
Oppfølging og evaluering av hjelpetiltak	101
Tiltaksplan som grunnlag for evaluering og beslutninger	102
Avveininger og beslutninger i tiltaksforløpet	103
Beslutninger om å pålegge hjelpetiltak	104
Bidrag til bedre beslutninger om hjelpetiltak	105
Langsiktighet	105
«Timing»	106
Tilgjengelighet og fleksibilitet	106
Tett oppfølging og evaluering med utgangspunkt i konkrete mål	107
Medvirkning i alle faser	107
Refleksjonsspørsmål	107

Kapittel 7

Beslutninger om plassering utenfor hjemmet 108

Øivin Christiansen, Oddmar Iversen og Bente Heggem Kojan

Det er barnet som flytter	108
Planlagte og ikke-planlagte plasseringer	109
Beslutningsgrunnlaget ved omsorgsovertakelser	110
Ulike typer slutninger	111
Nærmere om vurderingstemaene	113
En utviklingsøkonomisk modell	113
Barnet	115
Foreldrene	116
Omsorgsutøvelse og relasjonen mellom foreldre og barn	116
Familiens sosioøkonomiske situasjon	118
Hvorfor er ikke hjelpetiltak i hjemmet tilstrekkelig?	119
Beslutningsprosessen når plassering er aktuelt	119
Finnes det noen avgjørende faktorer?	120
Betydningen av samhandlingen mellom barnevernet og foreldrene	121

Rettferdiggjørende argumentasjon	122
Ikke-planlagte plasseringer	123
Beslutningsgrunnlaget for ikke-planlagte plasseringer	123
Beslutningsprosessen ved ikke-planlagte plasseringer	125
Er terskelen for plassering lavere eller høyere i Norge enn i andre land?	126
Skritt på vei mot bedre beslutningspraksis	127
Refleksjonsspørsmål	128

Kapittel 8

Beslutninger om ettervern	129

Inger Oterholm

Innledning	129
Juridiske betingelser for beslutninger om ettervern	130
Målgruppe	131
Ungdom i overgangen til en voksentilværelse	132
Utfordringer knyttet til helse, utdanning, arbeidsliv og økonomi	133
Etterverntiltak	134
Beslutninger om ettervern	134
Betydningen av interne kommunale retningslinjer	134
Å bli enige med ungdommen – utfordringer knyttet til samtykke	136
Ungdommens behov	138
Mål for arbeidet i overgangen	139
Prioriteringer i barnevernet	141
Forhold som bør vektlegges i vurdering av ettervern	142
Refleksjonsspørsmål	143

Kapittel 9

Barnets deltakelse i beslutningene	144

Astrid Strandbu og Svein Arild Vis

Morten, Stine, Mia og Arne	144
Juridiske rammer for barns deltakelse	146
Fortolkninger av barnets rett til deltakelse	148
Hva vet vi om barns deltakelse i barnevernet?	150
Barns forventninger når de skal delta i beslutningsprosesser	151
Barns deltakelse i beslutninger om alvorlige spørsmål	153
Resultater – barns forventninger til deltakelse	154
Diskusjon og praktiske implikasjoner	155
Barnets deltakelse ved akutt-plassering på institusjon	155
Kommer mamma til å bli borte for alltid?	157
Barns deltakelse på møter i barnevernet	159
Refleksjonsspørsmål	160
Avslutning	160

Kapittel 10**Familieråd som beslutningsmodell i barnevernet . . . . . 162***Karen J. Skaale Havnen*

Framveksten av familieråd i ein samfunnsmessig kontekst	162
Kva er familieråd?	164
Kunnskapsstatus om familieråd	166
Deltakarane sine erfaringar med familieråd	166
Familierådets oppdrag og handlingsplanar	167
Barnets deltaking	168
Effektar av familieråd	168
Korleis ivaretek familieråd beslutningsprinsippa om «barnets beste»?	169
Brukarmedverknad og makt i beslutningsarbeidet	170
Utfordringar og dilemma i familierådsprosessen	172
Beslutning om bruk av familieråd	172
Beslutning om oppdraget	173
Godkjenning av handlingsplanen	174
Oppfølging av handlingsplanen	175
Avsluttande refleksjonar: Kva kan familieråd tilføra barnevernets beslutningsarbeid?	175
Kva skal til for å fremja bruken av familieråd i barnevernets beslutningsarbeid?	176
Refleksjonsspørsmål	177

Kapittel 11**Tverrfaglig samarbeid i barnevernets beslutningsprosess . . . . . 178***Halvor Fauske, Willy Lichtwarck, Camilla Bennin og Bjørn Arne Buer*

Tverrfaglig samarbeid i barnevernets beslutningsprosess	178
Beslutningsprosesser i barnevernet	179
Behov for samarbeid og samordning	179
Behov for å styrke barnevernet	180
Samordning av tjenester og et tydelig barnevern	181
Lov om barneverntjenester	182
Ny lovgiving, ny organisering, men fortsatt behov for mer samarbeid	183
Hva skjer av samarbeid i kommunene?	184
Komplekst samarbeid om komplekse problemar	187
Barnevernets «wicked problems»	189
Implikasjoner for praksis	193
Refleksjonsspørsmål	194

Kapittel 12

Ledelse og beslutningspraksis	195
<i>Torill Moe og Kjell-Åge Gotvassli</i>	
Ledelse av beslutninger – det formelle grunnlaget	195
Ledelse av beslutningsprosesser – noen rammer	197
Organisatoriske forhold	197
Personlige egenskaper	198
Trekke ved situasjonen	199
Ledelse av beslutninger – fire ulike perspektiver	200
Det strukturelle perspektivet	200
Det relasjonelle perspektivet	202
Det politiske perspektivet	204
Det symbolske perspektivet	205
Ikke <i>en</i> løsning	205
Ledelse av akuttarbeid i barnevernet	206
Aktuell situasjon	206
Planlegging	206
Gjennomføring	208
Evalueringsprosessen	209
Forbedring av beslutningsprosessene	211
Redusering av usikkerhet	211
Refleksjonsspørsmål	213

Kapittel 13

Best mulige beslutninger til best mulig hjelp	214
<i>Elisabeth Backe-Hansen, Øivin Christiansen og Bente Heggem Kojan</i>	
Beslutninger som fører til best mulig resultat for barn og familier? ..	215
Et kunnskapsbasert barnevern i den praktiske virkeligheten ...	216
Flere hensyn må veies mot hverandre	217
Ulike saker, ulik kompleksitet, ulike prosesser i en serie med beslutninger	217
Ulike føringer for barnevernets beslutninger	220
Politiske og juridiske føringer	220
Faglige føringer	221
Samfunnets ansvar og familiens rett	222
Barnevernet i forhold til andre tjenester	223
Behov for profesjonell bevissthet og refleksivitet i beslutningsprosessen	224
Hva er et godt resultat i enkeltsaker?	224
Beslutninger krever forhandlinger	225
Likeverdige beslutninger	226
Behovet for å håndtere det at feil alltid vil begås	227

Om forfatterne	230
Liste over faktabokser, figurer og tabeller	232
Faktabokser	232
Figurer	232
Tabeller	232
Referanseliste	233
Offentlige dokumenter	253
Stikkordsregister	255